

עורכים: ד"ר הראל חורב, ד"ר מירה צורף כרך 3, מהדורה מיוחדת 2015, 28 בינואר 2013

הפשיטה על בארות הגז בעין-אמינאס: הזווית האלג'יראית

ד"ר גדעון גרא

ב-16 בינואר השתלטה קבוצה של כארבעים אנשי ארגון הקשור לאל-קאעדה במגרב האסלאמי על בארות הגז בעין אמינאס שבמרחב המדברי בדרום-מזרח אלג'יריה. התוקפים פגעו בעובדים הזרים הרבים שבמתקן ואיימו לפוצץ את הבארות. כוחות הביטחון האלג'יראים הגיבו במהירות ובקשיחות ובתוך ארבעה ימים סיכלו את האיום הכבד שהיה טמון במתקפה. כלכלת אלג'יריה מבוססת במידה רבה על הכנסות הנפט והגז. פגיעה בשדה עין אמינאס, שארבע בארותיו מפקות כ-15% מכלל מכסת ייצוא הגז של המדינה, הייתה עלולה לגרום לה למשבר כלכלי חמור. המשבר הכלכלי נחסך אפוא, אך המחיר האנושי של הצלחת הפעולה היה כבד. 38 עובדים בני לאומים שונים נהרגו וחמישה נחטפו כנראה על ידי תוקפים שהצליחו להימלט. 29 מבין התוקפים, אלג'יראים, מאוריטנים, מאלים, מצרים ואחרים נהרגו ושלושה מהם נשבו. מקורות אלג'יראים ציינו כי אחד התוקפים המצרים שנהרגו נמנה על הקבוצה שתקפה את הקונסוליה האמריקאית בבנגאזי אשתקד. ממשלת אלג'יריה דחתה ביקורות בינלאומיות (בעיקר מן המדינות שאזרחיהן נהרגו) על קשיחות תגובתה. בפעולתה, כך טענה, נמנע למעשה אסון כבד יותר והישג לטרור האסלאמיסטי.

זה כמה שנים מודאג המשטר האלג'יראי מהתערערות היציבות במאלי במיוחד, ובמרחב הסאהל (רצועת הערבה הנמתחת דרומית למדינות צפון אפריקה) בכלל. במרחב זה התארגנו מחדש פליטי ארגון 'אלקאעדה שבמגרב הערבי' (AQIM), לאחר שהובסו במלחמת האזרחים (1991-2002) באלג'יריה. ממרחב זה גם בוצעו מספר פיגועים בשטח אלג'יריה, והתנהלה פעילות הברחה נרחבת של סמים וחטיפת זרים לקבלת כופר. בשל כך החליט המשטר להקים ב-2010 מרכז מבצעים משותף עם מאוריטניה, מאלי וניג'ר (ובברכתה של ארה"ב) בתמאנראסט שבדרום המדינה ולתגבר את כוחותיו בדרום.

נפילת משטרו של מועמר קדאפי הביאה להידרדרות נוספת במרחב המדברי. אלפי תושבי מאלי, בני שבט התוארג, ששרתו בצבא לוב, חזרו לארצם עם כמויות גדולות של נשק.

בראשית 2013 השתלטו שלושה ארגונים תוארגים ואסלאמיסטים על צפון מאלי, כלומר על כשני-שלישים משטח המדינה כולה. אחת מפעולותיהם הראשונות הייתה לחטוף את עובדי הקונסוליה האלגיראית בעיר גאו (למעשה שלוחת מודיעין). המבצע הצבאי הצרפתי נגד המורדים במאלי שהחל ב-14 ינואר שם קץ למאמציה של אלג'יריה למצוא פתרון פוליטי למרד התוארגי והיווה ככל הנראה זרז לפשיטה על מתקן הגז.

לסיכום, המתקפה פגעה ביוקרתו של המשטר האלג'יראי שנתפש עד כה בעולם כלוחם יעיל בטרור האסלאמי. כעת יאלץ לתגבר את אבטחת אזור המתקנים שגם כך נחשב למאובטח למדי (דבר שמנע, בין היתר, פגיעות בו על ידי האסלאמיסטים במשך כל תקופת מלחמת האזרחים). חשש נוסף המעסיק את המשטר הוא מזליגת תוצאות המבצע הצרפתי המתנהל בימים אלו במאלי אל תוך תחומי אלג'יריה. עיקר דאגתו היא שמא ינסו אלפי מורדים, ובהם גם פליטי AQIM לחדור לשטח המדינה וכי הפשיטה תעודד את גם השאריות שנותרו מארגון זה בצפון. כמו כן, המבצע הצרפתי עלול לעורר תסיסה בקרב מיליון וחצי בני התוארג תושבי אלג'יריה ואולי אף בקרב הברברים בצפון המדינה, שלהם קרבה אתנית לתוארג. לפיכך, צפוי כי אלג'יריה תנסה להמשיך במאמציה לגבש פתרון לאי-היציבות במאלי, להגבלת המעורבות הצרפתית שם, ולהגברת שיתוף הפעולה האזורי בצפון-אפריקה ובמערבה לנוכח הגורמים הג'יהאדיסטים למיניהם. בחזית אחרת מודעת ממשלת אלג'יריה גם לצורך להרגיע את חברות הגז הזרות, ממשלותיהן ועובדיהן.